

Nr. 170 | Juni 2002

Digital ophavsret

Et ægte informationssamfund modvirkes af de nuværende regler i ophavsretsloven

Bedre balance

- > **EU's direktiv om ophavsret i informationssamfundet skal gennemføres i dansk lovgivning til efteråret. Det giver mulighed for at tage større hensyn til brugerne af digitale værker.**

Til gavn for samfundet

- > **Hvis ophavsretten skal gavne samfundet, er det ikke tilstrækkeligt kun at sikre rettighedshavernes rettigheder. Det vil medføre uforholdsmæssigt store omkostninger for brugerne, der skal betale mere for at bruge værkerne, og for samfundet, fordi udbredelsen af værkerne dermed begrænses.**

Monopoldannelser i forlagsbranchen

- > **De store forlag kan sætte prisen og vilkårene for adgangen til at bruge digitalt materiale. Det kan forværre forskere og studerendes muligheder for at udveksle for eksempel videnskabelige artikler.**

Dette Fra rådet til tinget afrapporterer Teknologirådets projekt om Digital Ophavsret. En arbejdsgruppe med repræsentanter fra biblioteker, universiteter og samfundsforskningen har set på den digitale ophavsret fra brugersiden. Arbejdsgruppen kommer med en række anbefalinger til at skabe bedre balance mellem rettighedshavere og brugere af digitale informationer, når EU-direktivet om ophavsret i informationssamfundet skal gennemføres til efteråret.

Danmarks Tekniske Universitet køber stort set ikke indbundne bøger og tidsskrifter længere. Det gør Danmarks Natur- og Lægevidenskabelige Bibliotek heller ikke, men det er ikke så overraskende i betragtning af, at ny viden på de to institutionernes områder i dag publiceres elektronisk. Det virkeligt overraskende er, at forskere og studerende ikke har mulighed for at udnytte de seneste videnskabelige resultater optimalt – netop fordi materialet foreligger digitalt.

I langt de fleste tilfælde har forskere, studerende og almindelige brugere kun adgang til digitale tidsskrifter på biblioteket. Og biblioteket må efter loven hverken e-maile materialet til brugeren eller andre biblioteker. Brugeren må heller ikke e-maile for eksempel en elektronisk artikel fra et tidsskrift til en anden bruger eller kollega på en anden forskningsinstitution. Vil man sende digitalt materiale, må man gå et skridt tilbage i den teknologiske udvik-

ling og tage et print af artiklen og derefter faxe den videre til modtageren. Med andre ord: forskellen på at udveksle digitale eller de traditionelle trykte værker er forbavsende svær at få øje på.

Sådan er situationen ikke desto mindre på grund af reglerne i ophavsretsloven. De gældende regler om digital kopiering virker som en bremse på det bebudede boom i videnuudvekslingen.

Det mener Teknologirådets arbejdsgruppe om Digital Ophavsret, der opfordrer Folketinget til at skabe en bedre balance mellem rettighedshavere og brugere, når EU-direktivet om ophavsret i informationssamfundet skal gennemføres i dansk ret til efteråret.

"Lovgivningsmæssigt lever vi desværre i fortiden, derfor må Folketinget nu i højere grad tage udgangspunkt i brugernes situation. I dag forventer både professionelle brugere og studerende med rette, at de skal kunne modtage digitalt materiale på

Udgiver
Teknologirådet
Antonigade 4
DK - 1106 København K
Tel. 33 32 05 03
rtt@tekno.dk

Redaktion
Morten Jastrup (ansv.)
Mette Bom
Ida Leisner

Abonnement
Gratis pr. email
Tilmelding på:
rtt@tekno.dk
Tidligere nyhedsbreve findes på:
www.tekno.dk/rtt.htm

deres computer – den mulighed har jo trods alt eksisteret et godt stykke tid,” siger Harald von Hielmcrone, førstebibliotekar på Statsbiblioteket i Århus. På linje med arbejdsgruppens andre medlemmer frygter Hielmcrone, at de aktuelle monopoldannelser i forlagsbranchen kan forværre brugernes muligheder for at udveksle digitalt materiale.

Teknologirådets arbejdsgruppe om digital ophavsret anbefaler:

- 1. Den nuværende ophavsretslov indeholder en række indskrænkninger i ophavsmændenes beskyttelse, men brugerne har ingen garanti for, at de vil blive respekteret. Arbejdsgruppen anbefaler, at reglerne om indskrænkninger derfor ikke må kunne fraviges hverken ved aftale eller tekniske beskyttelsesforanstaltninger.**
- 2. Arbejdsgruppens anbefaler, at man skelner mellem de forskellige værkstyper og ikke fokuserer på, om materialet er analogt eller digitalt. I stedet bør man se på værkstypen og de forskellige former for benyttelse – for eksempel må man skelne mellem underholdningsindustriens beskyttelsesbehov og behovet for spredning af faglig information.**
- 3. Det skal være lettere at være lovlig. Man skal kunne klarere rettighederne et sted. Aftalelicenser er et middel, der kan løse problemerne på dette område, men det kræver at der indføres supplerende foranstaltninger, hvis ordningen om aftalelicenser ikke udnyttes. Dette kan for eksempel ske ved at indføre et mæglingsystem.**
- 4. Ophavsretslovens § 16 giver under visse betingelser bibliotekerne ret til at digitalisere deres samlinger og stille dem til rådighed for deres brugere. Bibliotekerne ønsker denne hjemmel udvidet, så materialet også kan stilles til rådighed for brugere uden for selve biblioteket (såkaldt "remote access"). Dette kunne realiseres ved at indføre en bestemmelse om aftalelicens. En aftalelicens vil også kunne være aktuel i forhold til elektronisk forsendelse af dokumenter, så bibliotekerne i forbindelse med deres lænesamarbejde kan sende materiale til et bibliotek, der ikke ligger inde med det pågældende materiale.**

Vejen frem er ifølge arbejdsgruppen, at give brugere klare og ufravigelige rettigheder. Forlagene overtager ofte de kommercielle rettigheder til ophavsmændenes værker og dermed også magten til at be-

stemme vilkårene for, hvordan værkerne benyttes. Forlagene kan for eksempel fastslå, at ophavsmanden til en videnskabelig artikel ikke engang må lægge en publiceret artikel ud på sin egen hjemmeside – også selv om det alene er til brug for hans undervisning.

Infosoc-direktivet

Udbredelsen af litterære og kunstneriske værker i informationssamfundet – først og fremmest via Internettet – har skabt nye former for anvendelse af ophavsretligt beskyttede værker, men også tvivl om i hvilken udstrækning disse former for anvendelse er i strid med ophavsretten eller ej.

Direktivet om ophavsret og beslægtede rettigheder i informationssamfundet (Infosoc-direktivet) har til formål at præcisere, tilpasse og supplere de gældende regler om ophavsret for at tage passende hensyn til de økonomiske realiteter, der er knyttet til den digitale teknologi i informationssamfundet.

Direktivet gælder ikke blot for digitale værker, men for alle typer af værker. Direktivet fastslår på den ene side, hvilke rettigheder der tilkommer ophavsmændene, og på den anden side, hvilke indskrænkninger i beskyttelsen som medlemsstaterne må vedtage.

Ophavsretten må tilpasses

Rettighedshaverne er organiseret i mange forskellige interesseorganisationer, der hver især er interessenter i de ophavsretlige forvaltningsorganisationer – KODA, Copydan, NCB og Gramex. Og de har i vid udstrækning sat dagsordenen i debatten uden at møde nævneværdig modstand fra brugerne. Forbrugerrådet har rigeligt at se til på andre områder, og har ikke ressourcer til at tale brugernes sag, når det drejer sig om digital ophavsret.

”Bibliotekerne forsøger at tale brugerens sag,” siger Harald von Hielmcrone. ”Og vi har da også i flere år haft en god dialog med rettighedshavernes organisationer, men brugerne kommer ikke for alvor til orde i ophavsretsloven, der langt hen ad vejen er ophavsmændenes lov.”

Thomas Riis, lektor på Juridisk Institut på Handelshøjskolen i København og medlem af Teknologirådets arbejdsgruppe, siger:

”Hvis ophavsretten skal gavne samfundet, er det ikke tilstrækkeligt alene at sikre rettighedshavernes rettigheder. Det vil medføre uforholdsmæssigt store omkostninger for både brugerne, der skal betale mere for at bruge værkerne, og for samfundet, fordi udbredelsen af værkerne dermed begrænses. Hidtil har rettighedshaverne været de højst prioriterede, men nu må man tilpasse ophavsretten og balancere loven af hensyn til brugerne.”

Den nuværende ophavsretslov opruller en række indskrænkninger i ophavsmændenes beskyttelse, men brugerne har ingen garanti for, at de vil blive respekteret. Ifølge Thomas Riis burde reglerne om indskrænkninger derfor være ufravigelige. Han på-

Udgiver
Teknologirådet
Antonigade 4
DK - 1106 København K
Tel. 33 32 05 03
rtt@tekno.dk

Redaktion
Morten Jastrup (ansv.)
Mette Bom
Ida Leisner

Abonnement
Gratis pr. email
Tilmelding på:
rtt@tekno.dk
Tidligere nyhedsbreve findes på:
www.tekno.dk/rtt.htm

peger, at rettighedshavernes stærke position gør det forholdsvis let at gennemtrumfe stejle aftalevilkår, der reelt kan udvide den ophavsretlige beskyttelse. "Når det drejer sig om digitale værker, skal brugeren næsten altid have licens for at anvende værket, men licensvilkårene er meget ofte tilpasset det globale marked og tager derfor højde for næsten enhver tænkelig situation. De bygger i vid udstrækning på anglosaksiske retstraditioner, hvor man skriver meget lange og komplicerede aftaler. På den måde kan rettighedshaverne udvide deres beskyttelse og forskyde den balance, som loven ellers tilsigter," siger Thomas Riis.

Det skal være let at være lovlig

Digital eksemplar fremstilling må alene ske til *personlig brug* – det vil sige til brug for fremstilleren eller dennes husstand. Det betyder, at eksemplar fremstilling inden for undervisningsvirksomhed og erhvervsvirksomhed kræver ophavsmandens tilladelse, og der er i øjeblikket ingen muligheder for at man kan skaffe sig sådanne tilladelser.

"Jeg er overbevist om, at mange brugere i undervisningssektoren og i forskningsmiljøerne overtræder loven i stor stil. Og det er et stort principielt problem, for så er der noget galt med loven," siger Harald von Hielmcrone, Statsbiblioteket i Århus.

"Enten bør man ændre loven eller sikre, at der etableres muligheder for at man kan få disse tilladelser på en enkel og ubureaukratisk måde. Såkaldte *one-stop-shops* – hvor man kan klarere alle rettigheder på en gang – kunne være en løsning."

Han frygter, at man ved gennemførelsen af EU-direktivet vil være alt for tilbageholdende med at beskytte brugerne mod tekniske beskyttelsesforanstaltninger – det vil sige identificeringssystemer og systemer til adgangskontrol og kopispærring, der eventuelt kan forhindre brugeren i at foretage privat kopiering. Ifølge ophavsretslovens § 12 har enhver ret til at foretage privatkopiering, men i forhold til tekniske foranstaltninger giver direktivet en meget begrænset beskyttelse af brugernes interesser.

"På det punkt må politikerne overveje, om rettighedshaverne skal have ubegrænsede muligheder for at udnytte den slags tekniske beskyttelsessystemer og på den måde erhverve sig en stærkere beskyttelse end den, der følger af loven, eller om brugerne skal garanteres visse minimumsrettigheder, der derfor ikke må udelukkes på grund af tekniske systemer. Jeg mener, at brugerne skal have lov til at bryde den slags beskyttelsesforanstaltninger, hvis de vil foretage lovlig privatkopiering. Det er en meget mild indrømmelse at give brugerne."

Retten til at fremstille enkelte eksemplarer af offentliggjorte værker – retten til privatkopiering – er en af de indskrænkninger i ophavsretten, hvor det almindelig antages, at man kan fravige reglen ved aftale. Og det gælder som hovedregel alle bestem-

melserne i ophavsretslovens kapitel 2, der blandt andet giver brugerne ret til eksemplar fremstilling i forbindelse med undervisning og til brug på hospitaler, plejehjem, fængsler, arkiver, biblioteker og museer.

Teknologirådets arbejdsgruppe anbefaler, at reglerne om privatkopiering for fremtiden gøres ufravigelige, og at dette udgangspunkt skrives direkte ind i loven.

Motiveret af den digitale verden

EU-direktivet om ophavsret i informationsområdet – Infosoc-direktivet – er motiveret af den digitale verden og skelner ikke mellem digitale og analoge værker. På den måde undgås omstændelighed og besværlige detaljer i regelsættet, fordi det ikke er nødvendigt at lave gennemgående særregler for værker i digital form.

Thomas Riis, lektor på Juridisk Institut på Handelshøjskolen i København, siger:

"Man må så tage højde for forskellen på en anden måde, forlade den formelle måde at tænke på og i stedet bevæge sig i retning af noget brugs- og behovsorienteret – noget der på den ene side tilgodeser rettighedshavernes faktiske beskyttelsesbehov og på den anden side tager hensyn til brugernes legitime interesser." Thomas Riis nævner ophavsretslovens § 71, stk. 2. som et eksempel på en behovs- og brugsorienteret bestemmelse, hvor hensynet til både rettighedshaveren og brugeren er balanceret. Bestemmelsen fastslår blandt andet, at ophavsmanden til en database eller lignende har ret til at råde over det pågældende arbejde, men brugeren kan udnytte mindre dele af indholdet, medmindre brugen strider mod fremstillers legitime interesser.

Pebrede priser

Antallet af digitale bøger og tidsskrifter stiger i øjeblikket kraftigt, og flere biblioteker melder om en tredobling af de elektroniske udlån i forhold til udlån af traditionelle medier. Og både udbud og efterspørgsel betyder, at bibliotekerne må indgå en lang række forskellige aftaler med leverandører af digitale informationsprodukter. Men bibliotekernes brug af digitalt materiale er som udgangspunkt ikke reguleret af ophavsretten – her kommer aftaleretten ind i billedet sammen med et temmelig pebret prisniveau. Det kan koste store summer at få adgang til et af de velanskrevne internationale tidsskrifter – et abonnement på et tidsskrift kan for eksempel koste i nærheden af 100.000 kroner – adgang til en database kan løbe helt op over 700.000 kroner.

Wilbert van der Meer, specialkonsulent i Rektorkollegiet, siger:

"Digitaliseringen har medført en voldsom koncentration og monopoldannelse på tidsskriftsmarkedet. Hvis man for eksempel vil have adgang til Science – et af de mest ansete naturvidenskabelige tidsskrif-

Udgiver

Teknologirådet
Antonigade 4
DK - 1106 København K
Tel. 33 32 05 03
rtt@tekno.dk

Redaktion

Morten Jastrup (ansv.)
Mette Bom
Ida Leisner

Abonnement

Gratis pr. email
Tilmelding på:
rtt@tekno.dk
Tidligere nyhedsbreve findes på:
www.tekno.dk/rtt.htm

ter – så er biblioteket nødt til at forhandle med et af de store forlag, der sætter prisen og vilkårene for brugernes adgang. Det kan man kun i ringe omfang påvirke. Og man kan jo ikke bare lade være med at købe adgang til Science, så betjener man virkelig sine forskere meget dårligt.”

Mellem 90-95 procent af artiklerne i videnskabelige tidsskrifter er skrevet af offentligt finansierede forskere – det offentlige har derfor allerede betalt én gang for resultaterne.

”Man skal ikke tro, at forskerne får noget for det. De får i mange tilfælde ikke engang royalties af forlagene, så det er altså ikke i forskernes interesse, hvis forbudet mod digital kopiering opretholdes. Forskerne er af hensyn til deres karriere tværtimod interesseret i at få udbredt deres forskningsresultater så meget som muligt,” siger Wilbert van der Meer. Bibliotekerne i Danmark har i et stykke tid forsøgt at informere forskerne om, at de ikke behøver overdrage deres eneret fuldstændigt, som forlagene i mange tilfælde kræver. I udlandet – blandt andet i Storbritannien – arbejder universiteterne på at få indført lovregler, der sikrer at universiteterne frit kan bruge deres egne ansattes produkter. I USA har universiteterne dannet organisationen SPARC, hvis formål er at støtte alternativt og ikke-kommerciel publicering af forskningsresultater.

Wilbert van der Meer:

”Vi mener ikke, at offentligt finansierede forskere skal kunne forære værdier væk til forlagene. Sammenligner man med patentområdet, må forskerne jo heller ikke forære deres opfindelser væk, hvis de er frembragt under ansættelsen i en offentlig forskningsinstitution. Og det er altså ikke fordi, universiteterne nu vil til at tjene penge på deres forskere, men fordi de blandt andet ønsker at bevare retten til at kunne bruge forskningsresultaterne i undervisningen.”

Politiske mål skal klargøres

”Den viden jeg producerer, tjener hverken jeg eller universitetet penge på, men mine kolleger på mit eget og andre universiteter er nødt til at købe den igen for eksempel i form af tidsskrifter. Dem der tjener penge er mellemedet – det vil sige i dette tilfælde forlagene. Men de fleste brugere vil formentlig forvente, at offentlige institutioner stiller deres informationer til rådighed, derfor må man gøre sig klart, hvilke politiske mål man prioriterer,” siger Birgit Jæger, lektor på Institut for Samfundsvidenskab og Erhvervsøkonomi på Roskilde Universitetscenter.

Stort detektivarbejde

Bibliotekerne deltager i et lånesamarbejde, hvor de udveksler materiale, så brugere over hele landet kan få adgang til materialet. Det lyder som den letteste sag navnlig i den digitale verden, men det kan rent faktisk ikke lade sig gøre uden rettighedshavernes

tilladelse, fordi forsendelsen fra et bibliotek til et andet er ensbetydende med, at der bliver fremstillet en digital kopi.

”En sådan kopiering vil kræve rettighedshavernes tilladelse, men det ville medføre et administrativt kaos. Når det drejer sig om digitaliseret materiale, er det også forbundet med uforholdsmæssigt store vanskeligheder at klarere retten til for eksempel at kunne give *remote access* – blandt andet så studerende kan få adgang til materialet i forbindelse med fjernundervisning. Det er et stort detektivarbejde at finde frem til de mange forskellige rettighedshavere og lave aftaler med dem. Derfor er der behov for en central klareringsmyndighed, som dækker alle rettighedshavere,” siger Anders Kristian Jensen, juridisk specialkonsulent i Biblioteksstyrelsen og en af deltagerne i Teknologirådets arbejdsgruppe.

Aftalelicens

Aftalelicens er et særligt nordisk system til klarering af rettigheder på bestemte områder. Normalt indgås en aftale om at udnytte et værk på frivillig basis mellem ophavsmanden og brugeren/brugerne. Det er imidlertid ikke altid muligt at indgå en sådan aftale i praksis. I visse tilfælde kan antallet af rettighedshavere være så omfattende, at det i praksis er umuligt eller meget vanskeligt at indgå aftaler med hver enkelt.

En bestemmelse om aftalelicens har den virkning, at når en organisation, der repræsenterer en væsentlig del af ophavsmændene til en bestemt art af værker, indgår aftale med en aftalepart der repræsenterer brugere på området, så har denne aftale også virkning i forhold til de ophavsmænd der ikke repræsenteres af organisationen. Derfor kræver sådanne aftaler lov hjemmel. Muligheden for at udnytte en bestemmelse om aftalelicens udnyttes ikke altid. Det gælder for eksempel på undervisningsområdet, hvor bestemmelsen om aftalelicens for digital kopiering endnu ikke er udmøntet i en konkret aftale mellem parterne.

Anders Kristian Jensen mener, at aftalelicenser vil være et velegnet middel til at komme videre, så brugere over hele landet kan hente og anvende materialet fra deres computer og få det fulde udbytte af mulighederne i informationssamfundet.

”Vi ser gerne, at Folketinget ved gennemførelsen af direktivet også tager hensyn til brugerne og så vidt muligt sidestiller digitalt med analogt materiale. Hvis man virkelig ønsker virtuelle biblioteker og undervisningsinstitutioner, så er det afgørende, at brugernes vilkår bliver forbedret. Og her kan aftalelicenser være en mulig genvej til at virkeliggøre visionerne.”

Udgiver

Teknologirådet
Antonigade 4
DK - 1106 København K
Tel. 33 32 05 03
rtt@tekno.dk

Redaktion

Morten Jastrup (ansv.)
Mette Bom
Ida Leisner

Abonnement

Gratis pr. email
Tilmelding på:
rtt@tekno.dk
Tidligere nyheds-
breve findes på:
www.tekno.dk/rtt.htm

Lærebogsproduktionen bliver ikke truet

EU's Infosoc-direktiv giver mulighed for at fravige ophavsretslovens bestemmelser om eneret, blandt andet, når det gælder undervisningsinstitutioner. I dag udnytter Danmark ikke disse muligheder. Den danske lovgivning er strengere end direktivet og tillader ikke fremstilling af for eksempel kompendier til uddannelsesbrug.

"Der er ingen grund til, at vi skader dansk uddannelse og forskning ved at lave regler der giver rettighedshavere større rettigheder end direktivet kræver," siger Wilbert van der Meer, specialkonsulent i Rektorkollegiet.

"Forlæggerne frygter, at man vil ødelægge lærebogsproduktionen, hvis man tillader digital kopiering, så undervisere for eksempel kan lave kompendier til deres studerende. Men det vil det næppe. Det tager jo lang tid at lave sådan et kompendium, og de bliver lavet i få eksemplarer, fordi læreren ikke vil byde sine elever at skulle købe ti bøger. Man kan også vende det om og sige, at når en lærer selv bliver nødt til at lave et kompendium, så er det fordi, der simpelt hen ikke er et marked for den type meget specielle produkter."

Forskellige grupper af ophavsmænd

Man kan vælge at se problemstillingen som en konflikt mellem rettighedshaverne på den ene side og brugerne på den anden side. Men så forenkler man til gengæld også virkeligheden, og taber afgørende nuancer på gulvet, mener Birgit Jæger, lektor på Institut for Samfundsvidenskab og Erhvervsøkonomi på Roskilde Universitetscenter.

Birgit Jæger, der også er medlem af Teknologirådets arbejdsgruppe, pointerer, at gruppen af rettighedshavere er bred og både omfatter skønlitterære forfattere, komponister, musikere, multimediekunstnere, filmskabere og forskere. Og deres arbejdsvilkår, produkter, indtægter og marked- og distributionsstrukturer er vidt forskellige.

"Loven må skelne mellem de forskellige grupper af ophavsmænd, for det er naivt at forestille sig, at man kan formulere en regel, der dækker alle kategorier på en tilfredsstillende måde. Loven må nødvendigvis være fleksibel, hvis den skal være tidssvarende" siger Birgit Jæger.

"Derfor må man også skelne mellem både de institutionelle brugere – bibliotekerne, forskningsinstitutionerne og virksomhederne – og så de private brugere. Man må se på deres forskellige konkrete behov og formålet med brugen af materialet," siger Birgit Jæger og fortsætter:

"Der er jo meget stor forskel på for eksempel teenageren, der vil downloade musik fra nettet og brugeren, der leder efter skønlitteratur eller en videnskabelig artikel. Ser man på de institutionelle brugere er deres anvendelse af informationsprodukter og så vidt forskellig. Virksomhedernes formål er kom-

mercielle, mens bibliotekernes formål er at formidle viden til den bredere befolkning. Og når Folketinget skal gennemføre Infosoc-direktivet og regulere spørgsmålet om brugerrettigheder, er det således helt afgørende, at man tager højde for, at forskellige brugergruppers forhold ikke altid er sammenlignelige."

Aftalelicens kan sikre lånesamarbejde

Ophavsretslovens § 16 giver bibliotekerne ret til at digitalisere deres samlinger og stille dem til rådighed for deres brugere.

"Bibliotekerne ønsker denne hjemmel udvidet, så materialet også kan stilles til rådighed for brugere uden for selve biblioteket. Man kunne forestille sig, at det eventuelt skulle ske via aftalelicenser. Aftalelicenser vil også kunne være aktuelt i forhold elektronisk forsendelse af dokumenter, så bibliotekerne i forbindelse med deres lånesamarbejde kan sende materiale ud til et lokalt bibliotek, der måske ikke ligger inde med særlige tidsskrifter," siger Anders Kristian Jensen, juridisk specialkonsulent i Biblioteksstyrelsen.

Musikbranchen har formået at løbe med overskrifterne ved at gøre temaet om ukontrollabel piratkopiering til kardinalspørgsmålet i debatten om ophavsret. Resultatet er, at mange nu har det indtryk, at netop de særlige problemer med piratkopiering som foregår på musik – og underholdningsområdet også i samme grad gør sig gældende på alle andre ophavsretlige områder.

Rettighedshaverne påpeger:

Aftaler er vejen frem

Undtagelser i den ophavsretlige beskyttelse skaber grundlag for en tyndslidning af kulturlivet, mener Samrådet for Ophavsret.

Samrådet for Ophavsret mener, at alle former for brug af ophavsretligt beskyttet materiale bør ske ved frivillige aftaler mellem brugerne og rettighedshaverne. Samrådet er helt enig i, at det skal være let at være lovlig. Og det skal blandt andet sikres ved, at ophavsmænds og udøvende kunstners rettigheder skal varetages af kollektive organisationer i alle situationer, hvor det er den mest praktiske løsning.

Martin Gormsen, underdirektør i Koda er også medlem af forretningsudvalget for Samrådet for Ophavsret. Samrådet for Ophavsret er et uformelt samarbejde mellem en lang række danske organisationer, som repræsenterer skabende og udøvende kunstnere. Martin Gormsen siger:

"Undtagelser i den ophavsretlige beskyttelse skaber grundlag for en tyndslidning af kulturlivet. Ophavsretsloven bør derfor gennemgås med en tættekam,

Udgiver

Teknologirådet
Antonigade 4
DK - 1106 København K
Tel. 33 32 05 03
rtt@tekno.dk

Redaktion

Morten Jastrup (ansv.)
Mette Bom
Ida Leisner

Abonnement

Gratis pr. email
Tilmelding på:
rtt@tekno.dk
Tidligere nyhedsbreve findes på:
www.tekno.dk/rtt.htm

og det bør for hver enkelt undtagelse i ophavsretsloven vurderes, om der i stedet kan etableres aftalemæssige løsninger. Navnlig på det digitale område bør der foreligge helt særlige og tvingende grunde, hvis brugere skal kunne anvende ophavsretligt beskyttet materiale uden betaling til rettighedshaverne.”

Martin Gormsen understreger, at den ophavsretlige eneret og tekniske beskyttelsesforanstaltninger bør gå hånd i hånd. Kun på den måde kan man sikre en effektiv ophavsretlig beskyttelse. Ifølge Samrådet for Ophavsret bør det fortsat være sådan, at det er en brugers eget ansvar at skaffe sig lovlig adgang til en kilde, hvis brugeren ønsker at påberåbe sig en undtagelse i ophavsretsloven.

”Det bør ikke være sådan, at rettighedshaverne er forpligtet til uden samtykke og betaling at levere ”mastereksemplarer”, som kan gøres til genstand for gratis kopiering. Og det skal sikres, at værker – film for eksempel – får digitale fingeraftryk, så brugere og organisationer har let ved at identificere rettighedshaverne.”

Martin Gormsen påpeger, at det også skal sikres, at kunstneres ideelle rettigheder (droit moral) beskyttes effektivt mod forvanskninger – for eksempel ved billedmanipulation, sampling og lignende – og i det hele taget mod brug i krænkende sammenhæng.

”Frem for alt er en stærk ophavsretlig beskyttelse afgørende for skabelsen af et mangfoldigt kulturbud,” siger Martin Gormsen.

Teknologirådets arbejdsgruppe:

Anders Kristian Jensen, juridisk specialkonsulent, Biblioteksstyrelsen

Harald von Hielmcrone, førstebibliotekar, Statsbiblioteket

Thomas Riis, lektor, Juridisk Institut, Handelshøjskolen i København

Birgit Jæger, lektor, Institut for Samfundsvidenskab og Erhvervsøkonomi, Roskilde Universitetscenter
Wilbert van der Meer, specialkonsulent, Rektorkollegiets sekretariat

Sekretariatsbetjening:

Jan Opstrup Poulsen, projektleder

Jacob Skjødt Nielsen, projektmedarbejder

Fra rådet til tinget udgives af Teknologirådets sekretariat. Dette nummer er skrevet af journalist, cand.jur. Carsten Juul

De sidste fem numre af Fra rådet til tinget er:

169: Universiteter og erhvervsliv

168: Grønland savner teknologi

167: Er en teknologipolitik mulig?

166: Total kontrol på Internettet

165: En naturlig udvikling?

Udgiver

Teknologirådet
Antonigade 4
DK - 1106 København K
Tel. 33 32 05 03
rtt@tekno.dk

Redaktion

Morten Jastrup (ansv.)
Mette Bom
Ida Leisner

Abonnement

Gratis pr. email
Tilmelding på:
rtt@tekno.dk
Tidligere nyhedsbreve findes på:
www.tekno.dk/rtt.htm